

Datum
2020-03-17

Diarienummer
Dnr Af-2020/000 0845

Avsändarens referens
S2019/05353/FST

Socialdepartementet
Enheten för funktionshinder och sociala tjänster
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
karin.hjelmer@regeringskansliet.se

Remissyttrande: Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd S2019/05353/FST

Sammanfattning

Förslaget att införa språkplikt i socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, innebär att individer som tar emot försörjningsstöd vid behov ska delta i grundutbildning i svenska. Syftet är att tydliggöra vikten av att den enskilde deltar i språkutbildning eftersom det förbättrar möjligheten till arbete och etablering i Sverige.

Arbetsförmedlingen har flera synpunkter och ser särskilda risker med att förslaget kolliderar med delar av lagstiftningen inom arbetsmarknadspolitiken.

Övergripande synpunkter

Generella krav anses tillräckligt

Arbetsförmedlingen håller med om att språkutbildning förbättrar möjligheten till arbete och etablering, men menar att kravet på den enskilde för att ha rätt till försörjningsstöd bör ha en generell utformning i lagtext. Förslaget bör inte innehålla detaljerade krav, utan det är tillräckligt med ett fortsatt generellt krav om att den som kan arbeta ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Särskilda villkor för att någon ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande bör meddelas i annan lag än SoL, alternativt i förordning, myndighetsföreskrift, framgå av förarbeten, praxis, allmänna råd eller en handbok.

Risk för otydlighet i hanterandet av arbetslöshetsvillkoret

Arbetsförmedlingen menar att det finns en risk för otydlighet i hanterandet av arbetslöshetsvillkoret om det regleras i arbetsmarknadspolitiska regelverk samtidigt som Socialtjänstlagen. Det kan försvåra för den i kommun eller Arbetsförmedling som genom

Datum
2020-03-17Diarienummer
Dnr Af-2020/000 0845

myndighetsbeslut gentemot den enskilde eller i framtida reglering av arbetslöshetsvillkoret.

Påverkan på Arbetsförmedlingen

Förslaget beskriver inga direkta konsekvenser för myndigheten. Arbetsförmedlingen ser dock risker och menar att det inte går att utesluta att förslaget kan påverka Arbetsförmedlingens ekonomi och uppdrag.

Kapitel 2 Författningsförslag samt kapitel 3.4 Grundutbildning i svenska

Arbetsförmedlingen anser att definitionen av språkplikt är otydlig. Av kapitel 3.4 framgår att språkplikt avser kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, förkortat sfi. I författningsförslaget, kapitel 2, formuleras språkplikt som grundutbildning i svenska. Den formulering som föreslås i lagtext kan även uppfattas som att svenska på grundläggande nivå inom kommunal vuxenutbildning innefattas. Myndigheten menar därför att författningsförslaget istället ska använda skollagstiftningens begrepp, kommunal vuxenutbildning inom svenska för invandrare.

Kapitel 7 Konsekvenser av förslaget

7.1 Konsekvenser för den enskilde

Lagrådsremissen anser att förslaget förtydligar för den enskilde vad det innebär att stå till arbetsmarknadens förfogande. Arbetsförmedlingen menar istället att det finns risk för otydlighet då det samlade myndighetsutövande gentemot individ riskerar att bli otydligt. Eftersom liknande regelverk finns inom arbetsmarknadspolitiken är det inte omöjligt att den enskilde kan drabbas av motstridiga beslut avseende språkplikt. Det skapar i så fall otydlighet och kan även försvåra möjligheten för den enskilde att överklaga ett myndighetsbeslut.

Arbetsförmedlingen menar att det inte går att utesluta att enskild får beslut från kommunen om att det är nödvändigt med studier i sfi för att ha rätt till försörjningsstöd samtidigt som Arbetsförmedlingen kan fatta beslut om att den enskilde bör delta i arbetsmarknadsutbildning med språkstöd som inte är reguljär utbildning. I lagrådsremissen beskrivs¹ också att det finns risk att individer kan nekas ersättning kopplad till arbetslöshet på grund av att kommunen tar ett annat beslut än Arbetsförmedlingen avseende deltagande i språkundervisning. Beskrivningen stödjer resonemanget att den enskilda riskerar att utsättas för motstridiga myndighetsbeslut. Av remissen framgår att en god samverkan mellan kommun och Arbetsförmedling inför beslut kan motverka detta². Myndigheten håller med om att en god samverkan kan

¹ Sidan 27, *Det kan finnas risk för att individer nekas ersättning kopplad till arbetslöshet pga kommunen uppger att individ måste studera språk (sfi) för att få försörjningsstöd.*

² Sidan 27. *I detta sammanhang kan inte vikten av samverkan mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen nog understrykas inför beslut om insatser för den enskilde.*

Datum
2020-03-17Diarienummer
Dnr Af-2020/000 0845

minska risken men att det inte räcker. För att minimera risken för motstridiga beslut skulle kommuner såväl som Arbetsförmedlingen behöva ha tillgång till myndighetsbeslut avseende språkplikt som fattas inom respektive myndighet. Det är svårt att lösa inom generella samverkansstrukturer utan kräver automatisk informationsöverföring mellan kommuner och Arbetsförmedlingen som inte finns idag.

Lagremissens beskrivning av risk för motstridiga beslut inom olika myndigheter behöver förtydligas med att det särskilt gäller individer som inte deltar i etableringsprogrammet där etableringsersättning utgår till deltagaren och en generell förväntan på deltagande i sfi finns.

Nuvarande system för beslutsunderlag kan inte användas

En möjlig konsekvens som inte framgår av kapitel 7 är att det särskilda villkoret avseende språk inte kommer kunna hanteras i det digitala informationsutbytet AFLI³, mellan Arbetsförmedlingen och kommunen, vilket kan försvåra handläggning för kommunens handläggare. Eftersom Arbetsförmedlingen ansvarar för AFLI vill myndigheten förtydliga att systemet inte kommer kunna användas för att planera eller följa upp språkplikt.

Arbetsförmedlingen vill tydliggöra att myndigheten inte har tillgång till individrelaterad information avseende kommunal vuxenutbildning, exempelvis om ansökan har gjorts eller om individ har antagits till utbildning. Denna information kommer därför inte kunna hämtas genom AFLI där kommunens handläggare hämtar övrig information avseende arbetslöshetsvillkor. Myndigheten har svårt att avgöra i vilken mån detta påverkar handläggningen av försörjningsstöd eftersom informationen är möjlig att få direkt från kommunens vuxenutbildning, men vill lyfta det eftersom övrig information som är kopplad till arbetslöshetsvillkoret hämtas från AFLI.

Bristfälliga underlag försvårar konsekvensbedömning

I remissen anges att kunskaper om i vilken mån kommunerna idag ställer krav på att delta i sfi är bristfälliga⁴. Samtidigt förväntas inte förslaget innebära ökade volymer eller kostnader för kommunerna. Arbetsförmedlingen anser att bristande underlag avseende volymer försvårar att bedöma reformens konsekvens och effekt för kommun, samhälle såväl som för individ.

³ I hanteringen av ekonomiskt bistånd enligt SoL, har kommunerna rätt att ta del av vissa uppgifter från Arbetsförmedlingen. I förordning (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453) anges specifikt vilken individrelaterad information avseende arbetslöshetsvillkor som socialnämnd har rätt att få. Kommunens handläggare för ekonomiskt bistånd kan hämta uppgifterna från Arbetsförmedlingen genom det digitala informationsutbytet AFLI. Uppgifterna är avsedda att användas för handläggning av ärenden som gäller ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) SoL, samma skrivning som förslaget om språkplikt relaterar till.

⁴ Sid 16, *Kunskapen om hur vanligt det är att socialtjänsten ställer krav på deltagande i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) för den som har försörjningsstöd är bristfällig.*

Datum
2020-03-17

Diarienummer
Dnr Af-2020/000 0845

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Mindhammar
generaldirektör

Lotta Königsson
verksamhetscontroller

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av verksamhetscontroller Lotta Königsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har verksamhetsområdesdirektör Linda Schön Doroci (verksamhetsområde Arbetsökande), avdelningschef Rikard Lingström (avdelning Samordning och uppföljning) samt enhetschef Emil Johansson (enhet Byta spår/hitta utbildning) deltagit.